

DINAMICA NUMELOR DE CULORI ÎN ROMÂNĂ ACTUALĂ (Studiu de caz: roșu și roz)

OANA CHELARU-MUR RU

Universitatea din București

1. Introducere

Prezentul studiu continuă cercetarea începută de noi cu mai bine de un an în urmă asupra dinamicii accentuate a terminologiei cromatice din limba română actuală. În articolul nostru precedent consacrat culorilor *gri* și *maro* (Chelaru-Murru 2011), semnalăm amploarea acestui fenomen, cauzele care îl explică (dezvoltarea explozivă a publicității, intensificarea schimburilor comerciale, exacerbarea consumismului, fetișizarea modei, revoluția digitală, și răspândirea planetară a limbii engleze .a.) și demonstrăm importanța crescândă a culorilor derivate născute din intersecția sau amestecul culorilor primare¹. Remarcăm, de asemenea, faptul că numărul de culori derivate / nuanțe cromatice crește treptat odată cu evoluția civilizației umane și că, astăzi, digitalizarea și globalizarea rețelelor de comunicare imprimă lexicului o circulație intensă și rapidă față de precedent, ceea ce face deseori imposibilă stabilirea etimologiilor după metodologia clasică.

În acest context, era de așteptat ca lexicul cromatic, strâns legat de aspectele variabile ale realității contemporane, să fie deschis către internaționalizare. Standardizarea numelor de culori apărute în România ca o necesitate dictată de legile comerțului încă din 1925, când *Comitetul german pentru termenii și condițiile de vânzare* (Reichsausschluss für Lieferbedingungen) a luat o astfel de inițiativă. În 1927, așa-numita Clasificare RAL (o scală standardizată a culorilor folosite în comerț) cuprindea 40 de etichete (din care 30 sunt încă în uz), iar astăzi ea numără în jur de 2000 de culori și nuanțe (www.ralcolor.com). Este firesc ca unele nume comerciale standardizate ale culorilor și nuanțelor folosite în diverse limbi, mai ales în domenii ca industria modei, textile, cosmetice, autoturisme, mobilier, decorațiuni

¹ V. Brent Berlin & Paul Kay (1969:6-7), precum și Paul Kay & Luisa Maffi (WALS, cap. 113) pentru criteriile de definire a culorilor primare și derivate. Cele dintâi au fost studiate în limba română de Angela Bidu-Vrănceanu (1976a, 1976b) din perspectiva semanticii structurale. Mai recent autoarea a reluat descrierea câmpului lexical al numelor de culori (2008:145-169), menținând principiile de clasificare inițiale, care stabilesc 6 paradigme de bază pentru limba română: *alb*, *negru* (zona acromatică); *albastru*, *galben*, *roșu*, *verde* (zona cromatică), în contrast cu limbile franceză și engleză de exemplu, care prezintă câte 10-11 termeni de bază. Într-un alt studiu (1992a:289), autoarea acceptă totuși că româna are, pe lângă cele 6 paradigme certe, alte 3 în curs de organizare. Alți lingviști au fost interesați mai mult de dinamismul acestui subsistem al vocabularului: Ana Canarache (1961), Domnica Gheorghiu (1968), Fulvia Ciobanu (1979), Maria Grossmann (1988), Florica Dimitrescu (2002, 2011) .a., direcție în care se va îndrepta și cercetarea noastră.

interioare, design de produs etc., sîm migreze în limbajul curent, fenomen vizibil și în romîna actuală (a se vedea în acest sens forumurile de discuții și blogurile personale de pe internet).

2. Precizări metodologice

Limbajului cromatic românesc a fost studiat de lingviști din varii perspective: de ordin strict gramatical (statutul adjectivelor cromatice invariabile, v. Cristina Dediu, Raluca Dincă, Adina Dragomirescu 2005; Cristina Dediu 2009), de ordin semantic și sintactic (v. recenta monografie consacrată adjectivului de Raluca Brădescu, 2012), din unghi etimologic (Cristian Moroianu 2010 și 2011) ori lexico-semantic (Florica Dimitrescu 2002 și 2011). Studiile Floricăi Dimitrescu au atras atenția asupra înnoirii recente a terminologiei cromatice românești, fiind propune însă o tratare exhaustivă a câmpului.¹

Ca și în articolul nostru precedent, am ales să înregistrăm dinamica internă a două subansambluri cromatice, RO U și ROZ. *Ro ul* este o culoare primară, cea dintâi culoare din spectru lexicalizat în majoritatea limbilor², în vreme ce *rozul* este o culoare derivată (inexistentă în spectrul solar), rezultat din amestecul de RO U și ALB³. Pe baza criteriului strict semantic, cei doi termeni cromatici sunt grupați într-o unică paradigmă în clasificările Angelei Bidu-Vrănceanu (1976a, 1976b, 2008), care optează pentru o perspectivă structuralistă abstractă de reducere a diversității lingvistice la un număr finit de invariante, respectiv de culori de bază⁴. În plus, într-un alt studiu (1992b: 94), autoarea se raliază observațiilor lui E. Arcaini privind serialitatea valorilor conotative ale unor termeni cromatici precum *maro*, *gri* și *roz*, care, în cazul românei, sunt împrumuturi de secol XIX din franceză și au, prin urmare, o poziție marginală și o circulație restrânsă.

În ceea ce ne privește, considerăm că ne confruntăm astăzi cu o nouă realitate lingvistică, extrem de dinamică, care ne îndreptăște să constatăm o restructurare a câmpului numelor de culori în română, respectiv o repoziționare a a-numitelor culori marginale, fapt pe care l-am semnalat deja în legătură cu *gri* și *maro*. Ca atare, am înregistrat ocurențele celor două nume de culori ca termeni distincți, tocmai pentru a proba dinamismul sistemului atât în zona sa centrală (reprezentată de RO U), cât și în presupusa arie periferică (reprezentată de ROZ). Am inventariat în total 110 termeni noi, și anume 62 referitori la RO U și 48 la ROZ.

Pentru selecția materialului am consultat surse de pe internet cu relevanță diferită în ceea ce privește circulația cuvintelor, și anume cataloage de produse, oferte, reclame ale unor firme, anunțuri de mică publicitate ale unor persoane private, forumuri de discuții, bloguri personale, întrucât ne-a interesat în primul rând o terminologie eminentă comercială începând să fie resorbită în vorbirea curentă. Materialul pe care l-am adunat urmărește folosirea lexicului cromatic în domenii precum: mod (Md), cosmetic (Cosm), design interior (Di), design de produs (Dp), textile (Tex), mobilier (Mb), automobile (Auto), tehnic (Teh) .a., adică în

¹ Cel de-al doilea articol din 2011 se limitează la inventarierea termenilor cromatici dintr-un singur număr al unei reviste care promovează vânzările de vestimentație.

² Lexicalizarea spectrului a parcurs drumul dinspre *ro u* spre *albastru*, adică de la perceperea frecvențelor lungi către cele scurte (Barbara Saundres, 2000).

³ V. Paul Kay & Luisa Maffi, WALS, Chapter 133: Number of Basic Colour Categories (<http://wals.info/feature/133>).

⁴ Cf. Danièle Dubois, Colette Grinevald (1999:24 sqq) formulează puncte de vedere critice la adresa teoriei lui Berlin și Kay (1969) care reduce numele de culori la termeni abstracți de bază, ignorând contextele enunțative.

domenii legate de practici comerciale și cultural-estetice precise. Circulația cea mai intensă a termenilor cromatici noi este vizibilă în special în primele patru domenii, acolo unde culoarea este intens estetizată. Domeniul (domeniile) de utilizare a termenilor este indicat în paranteză, fiind semnificativ pentru analiză circulația acestora în 3-4 domenii.

Nu am indicat decât punctual etimologia cuvintelor, acolo unde aceasta era certă, deoarece, în cele mai multe cazuri, avem a face cu o aliniere a limbii române la standardele cromatice RAL, fapt pe care l-am sugerat prin indicarea corespondențelor din câteva limbi de circulație (engleză, franceză, italiană, spaniolă și germană). În exemplul de mai jos pot fi urmărite echivalentele cuvintelor românești în celelalte limbi moderne, circulația termenilor în domenii diferite (de ex. modă, design de produs), precum și citate selectate atât din cataloage de produse / reclame, cât și de pe site-uri de mică publicitate, forumuri de discuții, bloguri personale:

ROZ-SOMON „nuanță de roz-portocaliu; de culoarea pe telui cu același nume” (engl. *salmon pink*, fr. *rose saumon*; it. *rosa salmone*; sp. *rosa / color salmón*; germ. *Lachsrosa Farbe*) (Md, Dp): *blazer roz-somon* (info.multicast.ro); *costum de baie dam, două piese, roz somon* (www.lady4ever.ro); *Roz neon, roz bonbon, roz corai, roz somon sau roz pudrat vor fi culorile ce vor alcătui cromatica noilor colecții*. (<http://tatianaernuteanu.com>); *panglic organza, culoare caldă roz somon* (www.merceria.ro); *rafie decorativă degrade roz-somon* (www.decomag.ro); comp. cu **ro u-somon**; VAR. (**culoare**) **somon**: *Colecția Heritage (...) a îmbogățit în acest sezon griul (...) printr-o gamă diversificată de dungi (...) în nuanțe de lila, maron (sic!), somon, camel*. (www.zenonni.ro); *Dianna Agron a purtat o bluză din satin somon* (www.mayra.ro); *Vând rochie somon din saten (sic!) și voal*. (www.craiovaforum.ro); *Poartă nouă de vară culoare somon* (www.okazii.ro); *Nașă în rochie somon*. (<http://madalina-atelier.blogspot.com/2009/07>); *Rochie de mireasă deosebită, culoare somon* (www.tocmai.ro); *Invitația are pe exterior prevăzută o etichetă cu un fluture de culoare somon* (<http://blog.carouselcards.ro>).

3. Prezentarea inventarului

3.1. Circulația termenilor care apar în subdomeniile RO U și ROZ

Cei 110 termeni înregistrați de noi se pot diviza, din punctul de vedere al circulației lor, în 3 categorii:

(i) Termeni care circulă în 1-2 domenii de activitate¹

RO U: **ro u-cadmium** „de culoarea pigmentului cu același nume” (engl. *cadmium red*; fr. *rouge cadmium*; it. *rosso cadmio*; sp. *rojo cadmio*; germ. *Kadmium rot*) (Dp, Tehn); **ro u-**

¹ Limitele prezentului articol ne împiedică, din păcate, să ilustrăm fiecare termen cu citatele pe care le-am selectat de pe internet. Vom folosi unele exemple pe parcursul articolului. O parte dintre termenii din inventarul nostru au fost discutați de diverși cercetători: *bordo, frez, roz, ro u-ruginiu, ro u-englez* (D. Gheorghiu 1968), *carmin, rozou, rozuliu, rubicond* (A. Bidu-Vrănceanu 1976b), *banan, betterave, bric, ciclamen, corai, ecarlat, grenă, rozé, roz-bombon, ro u-steag / drapel* (F. Ciobanu 1979); *ro u-carmiziu, ro u-fluorescent, ro u-mov, ro u-oranj, roz electric, roz-oranj* (F. Dimitrescu, DCR, 1982); *vișnișiu -putred* (M. Grosman 1988), *ro u-cadmium, ro u-purpuriu, roz nuanță pudrei* (F. Dimitrescu 2002); *ecarlat, fucsia, ro u-mușcată, ro u-alb strui, ro u-fluorescent, ro u-sângețiu, roz-oranj, roz-orhidee, roz-somon* (C. Dediu 2009), *ciclam, pink, roz obosit, somon închis* (F. Dimitrescu 2011); *amarant, scarlat* (C. Moroianu 2011).

cardinal „nuan de ro u foarte vie, purpuriu” (engl. *cardinal red*; fr. *rouge cardinal*; it. *rosso cardinale*; sp. *rojo cardenal*, germ. *Farbe Kardinalsrot*)(Dp, Cosm); **ro u-cinabru** „ro u intens, de culoarea mineralului / pigmentului cu acela i nume” (engl. *cinnabar red*; fr. *rouge cinabre*; it. *rosso cinabro*; sp. *rojo cinabrio*; germ. *Zinnober rot*) (Md, Dp); **ro u-cirea / cire e** „ro u intens asem n tor fructului cu acela i nume” (fr. *rouge cerise*, it. *rosso ciliegia*, engl. *cherry red*; germ. *Kirschrot*) (Cosm, Md); **ro u-flac r** „ro u intens, de culoarea focului” (engl. *flame red*) (Cosm); **SIN. ro u-flamboaiant** „ro u intens, de culoarea focului” (< fr. *rouge flamboyant*) (Cosm, Dp); **SIN. ro u-aprins** „nuan de ro u intens, ip tor” (Md, Cosm); **ro u-mac** „nuan de ro u intens, de culoarea florii de mac” (engl. *poppy red colour*; fr. *rouge pavot*; it. *rosso papavero*; sp. *rojo amapola*; germ. *Mohnrot*)(Md, Cosm); **ro u-mu cat** „ro u intens, de culoarea florii de mu cat ” (engl. *geranium red*; fr. *rouge géranium*; it. *rosso geranio*; sp. *rojo geranio*; germ. *Geranienrot*)(Md); **ro u-neon** „culoare ro ie foarte vie, fosforescent ” (engl. *neon red colour*)(Dp); **SIN. ro u-fluorescent** „culoare ro ie foarte vie, fosforescent ” (engl. *fluorescent red*; fr. *rouge fluorescent*; it. *rosso fluorescente*; sp. *rojo fluorescente*; germ. *Fluoreszierend-Rot*) (Dp); **ro u-pepene** „de culoarea miezului de pepene verde” (engl. *watermelon red*, fr. *rouge pastèque*, it. *rosso anguria*, sp. *rojo sandia*, germ. *Wassermelonerot*) (Md - rar); **ro u-prun** „ro u violaceu închis” (engl. *plum red*; fr. *rouge prune* (rar); it. *rosso prugna*; sp. *rojo ciruela*, germ. *Pflaumenrot*) (Md, Cosm); **ro u-scarlatin** „de culoare stacojie” (probabil prin confuzie între engl. *scarlet red* „ro u-stacojiu” i *scarlet fever*, denumire metaforic a scarlatinei „febr stacojie”) (Tehn - rar); **ro u-somon** „nuan de ro u-portocaliu” (engl. *salmon red*; fr. *rouge saumon*; it. *rosso salmone*; sp. *rojo salmón*; germ. *Lachsrot*) (Md, Dp); **ro u-tango / tangou** „ro u intens, mediu închis” (engl. *tango red color*; fr. *rouge tango*; it. *rosso tango*; sp. *rojo tango*; germ. *Tangorot*) (Auto, Dp); **ro u-Ti ian** „culoare blond-ro u-ar miu” (engl. d. p r: *Titian red colour*, fr. *rouge Tiziano*, it. *rosso Tiziano*, sp. *rojo Tiziano*, germ. *Tiziano rot*)(Cosm, Md); **ro u-tomat / tomate** „ro u asem n tor culorii tomatelor” (fr. *rouge tomate*, sp. *rojo tomate*, engl. *tomato red*, germ. *Tomatenrot*, it. *rosso pomodoro*) (Md, Dp); **ro u-inglez (esc)** „nuan de ro u-marونی, cu tent ruginie” (engl. *English red*; fr. *rouge anglais*; it. *rosso inglese*; sp. *rojo ingles*; germ. *Englischrot*)(Di, Md); **ro u-frez** „care este de culoarea fragilor” (< fr. *rouge fraise*)(Md); **ro u-luminos** „nuan de ro u foarte intens, str lucitor” (engl. *luminous red*, fr. *rouge brillant*, it. *rosso brillante*, sp. *rojo brillante*, germ. *Leuchtrot*)(Cosm); **ro u-maró** „nuan de ro u închis, cu tent maronie” (it. *rosso marrone*, engl. *brown red*, germ. *Braunrot*, sp. *rojo pardo*, fr. *rouge brun*)(Cosm, Dp); **ro u-sangvin** „de culoarea sângelui” (engl. *blood red color*; fr. *rouge sang*, *rouge sanguine* (rar); it. *rosso sangue*; sp. *rojo sangre*; germ. *Blutrot*) (Md, Dp); **ro u-tropical** „nuan de ro u aprins”(engl. *tropical red*) (Di, Cosm);

ROZ: roz-azalee „nuan de roz violaceu, de culoarea florilor cu acela i nume” (engl. *azalea pink color*; fr. *rose azalée*; it. *rosso azalea* – rar) (Md, Cosm); **roz-bebe** „nuan de roz dulce, folosit la hainele bebelu ilor” (< fr. *rose bébé*; cf. sp. *rosa-bebé*) (Md, Dp); **roz-caprifoi** „nuan de roz-ro iatic intens” (engl. *honeysuckle pink*, fr. *rose chèvrefeuille*, it. *rosa caprifoglio*, sp. *rosa madreselva*, germ. *Geissblatt Farbe*) (Md, Di); **roz-ceai** „nuan de roz pal” (engl. *tea pink*, fr. *rose thé*, it. *colore rosa tea* - rar)(Dp); **roz-coral** „roz cu tent de portocaliu deschis; de culoarea coralului roz” (engl. *coral pink*, fr. *rose corail*, it. *rosa corallo*, sp. *rosa coral*, germ. *Koral-rosa Farbe*) (Md); **SIN. roz-coraí** „roz cu tent de portocaliu deschis; de culoarea coralului roz” (Md); **roz-grenadine** „roz deschis, de culoarea rodiei / siropului de rodie (implic ideea de transparent)” (< fr. *rose grenadine*) (Md, Dp); **roz-mu cat** „nuan de roz aprins, de culoarea florii cu acela i nume” (engl. *geranium pink*) (Md); **roz- ampanie** „nuan de roz pal, transparent, cu tent g lbuie” (engl. *pink champagne colour*, fr. *couleur champagne rosé*; it. *color champagne*, sp. *color champagne*; germ.

Champagne Farbe) (Cosm, Md); **roz-banan** „de culoare roz-galben, ca banana” (< fr. *banane*) (Md, Dp); **roz-electric** „roz intens, fosforescent” (engl. *electric pink*) (Md, Cosm); SIN. **roz-neon** „roz intens, fosforescent” (engl. *neon pink*, it. *rosa neon*, sp. *rosa neón*, germ. *Neonrosa*) (Md, Dp); **roz-fondant** „nuan de roz foarte pal, albicios” (fr. *rose fondant*; engl. *fondant pink*) (Cosm, Md); **roz-frez** „de culoarea fragilor” (< fr. *fraise* „frag ”) (Di, Dp); **roz-lila** „roz deschis spre mov pal” (< fr. *lilas* „liliac”) (Md, Dp); **roz-portocaliu** „roz deschis spre portocaliu” (Md); **roz-pr fuit** „roz foarte pal” (engl. *dusty pink*) (Md); **roz-pl mâniu** „nuan de roz deschis; de culoarea pl mânilor” (Md, Dp); **roz-pudrat** „roz pal, albicios” (engl. *powder pink*; fr. *rose poudré*; it. *rosa polvere*; sp. *rosa polvo*; *Pulver rosa Farbe* - rar) (Md);

Trebuie observat c , în timp ce unii dintre termenii inventaria i mai sus au în limba român o circula ie cu adev rat restrâns din pricina caracterului lor livresc sau tehnic (*ro u-cadmium*, *ro u-cinabru*, *ro u-cardinal*, *ro u-Ti ian*, *ro u-inglezesc* .a.), al ii în schimb, apar inând modei, cosmeticii, designului interior sau de produs (obiecte cotidiene), circula ie intens în rândul vorbitorilor din mediul urban, mai ales al persoanelor de sex feminin, a a cum rezult din numeroase atest ri de pe forumurile de discu ii sau de pe bloguri:

Femeile care au un ten rozaliiu ar trebui s opteze pentru ro u-cirea (www.eva.ro/frumusete/machiaj/stii-ce-ruj-ti-se-potrivate-articol-1359.html); ... *o alt persoan , cu colorit rece, va purta un top viiniu i o pereche de pantaloni ro u-pepene.*” (www.121.ro); *Am c utat ce oj merge la o rochie ro u prun , îns nu am g sit nimic momentan.* (www.girlsgocrazy.info); *Câ tig toarea va primi portfardul ro u mac* (<http://coltulcameliei.blogspot.com>); *Gama cromatic a colec iei este una foarte tomnatic , în nuan e de albastru închis, ro u sangvin i mov spre violet – culori pe care nu le am în garderob , dar le-a încerca cu pl cere.* (<http://www.nonamefashion.eu>); *Unele culori arat mai bine dac sunt folosite ca fundal, în timp ce altele, ca acel ro u tango pe care ai pus ochii, pot s ias în eviden mai mult decât galbenul sau auriul.* (www.infomariaj.ro/nunta-la-moda); *Miam luat i eu dou reviste Marie Claire cu farduri mono, nuan ele "Roz azalee" i "Floare de portocal"* (www.elle.ro/forum); *E greu s spun c folosesc roz c p un , în general asortez nuan a rujului la restul machiajului, la îmbr c mînte.* (<http://lumea-cosmeticelor.blogspot.com>); *Dintre acestea cele mai în vog sunt: culoarea macilor, portocaliul, roz-mu cat ...* (www.rochii-ocazie.info); *Citeam pe unica.ro c rujul roz fondant este din nou la mod .* (www.naivbeauty.ro); *Tot în paleta Interfilere avem nuan a intitulat blond tabacco - aflat undeva între maro i kaki, pe care o reg sim în colectia Laura Biagiotti, combinat rafinat cu melon sorbet, roz pudrat, lila i vernil.* (www.stilfeminin.ro);

(ii) Termenilor de mai sus, în majoritate compu i (calcuri din diverse limbi), li se adaug i câteva **anglicisme de lux** din sfera modei sau a designului: **brick red** „nuan de ro u-maro deschis, de culoarea c r mizii” (engl. *brick red colour*) (Cosm, Md); VAR. **culoare / ro u-brick** (Tehn, Md, Dp); **baby pink** „nuan de roz dulce, folosit la hainele bebelu ilor” (engl. *baby pink*) (Cosm, Dp, Md); **blush** „nuan de roz-ro iatic” (engl. *blush* „ro u din obraji, pudr ro ie, culoare roz-ro iatic ”) (Md); **coral pink / pink coral** „roz cu tent de portocaliu deschis; de culoarea coralului roz” (engl. *coral pink*) (Dp, Md, Cosm); **dusty pink** „roz foarte pal” (engl. *dusty pink*) (Md); **honeysuckle pink** „nuan de roz-ro iatic, de culoarea florilor de caprifoi” (engl. *honeysuckle* „caprifoi”) (Md); **(culoare) peach** „roz deschis cu tent g lbuie” (engl. *peach pink*) (Md); **pink champagne** „nuan de roz pal, transparent, cu tent g lbuie” (engl. *pink champagne*) (Md, Cosm); **silver peony** „nuan de roz-albicios, de culoarea

bujorilor” (engl. *silver peony colour*) (Md, Dp); (**soft**) **pink** „roz dulce” (engl. (*soft*) *pink*) (Dp, Md, Cosm);

Neologismele folosite din abundență (a se vedea ultimul citat, relevant în această privință), neadaptate la sistemul fonetic sau morfologic al limbii române, sunt o marcă ușor recognoscibilă a jargonului modei. Totuși, mare parte dintre acești termeni circulă în paralel cu calcurile și traduceri românești ale modelelor, de regulă, anglo-americești, în vreme ce termeni mai vechi francezi și par aproape uitați: *brick-red* apare alături de *ro u-brick* (calc parțial după engleză) sau de (*culoare*) *brick* (< engl. *brick* „cărmid”) și corespunde mai vechiului *ro u-cărmișiu*; *baby pink* dublează pe *roz-bebe*, împrumutat din franceză (< fr. *roz-bébé*); *blush* corespunde, pe de o parte, lui *rumen*, dar și „fardului de culoare rozie”; *coral pink* este redat prin calcul parțial *roz-coral*, o nuanță mai deschisă, distinctă de *ro u-coral* sau *corai* (< fr. *corail*), iar *honeysuckle pink* prin *roz-caprifoi*; tot calcurile sunt *roz-prafuit* după *dusty pink*, *roz-ampanie* după *pink champagne* (o nuanță diferită de *galben-ampanie*), *roz-piersic* traduce pe *peach pink*, iar *roz-bujor* - în mod aproximativ pe *silver peony* (i.e. „bujor argintiu”).

Dăm în continuare câteva exemple care ilustrează intrarea unora dintre acești termeni în limbajul uzual al utilizatorilor de internet:

*Am luat pentru mine și apoi pentru o prietenă culoarea **Baby Pink**, este chiar superbă. Am mai încercat și o culoare **clover haze**, la fel, f. mulțumită. Culoarea **Nude pink** are cam puțin în sidef, nu e la fel de reușită. Dar 'baby pink' rămâne preferata mea!* (<http://ro.oriflame.com>); „Clasicelor alb, bej, gri și verde se alătură noile nuanțe: **oyster, sand, slate, blush** și chiar **peach** (denumirile lor, chiar dacă nu și-au găsit încă traducerea în limba română, sugerează foarte bine culoarea obiectului descris)” (www.121.ro); Culoarea "must have" este **honeysuckle** (care după părerea mea este la fel de delicioasă precum cea de anul trecut, turcoazul) (<http://yougorgeous.blogspot.ro>); Avem o paletă largă: de la nuanțe exotice de **turquoise** și **tomato puree** pentru cele mai îndrăgite dintre noi până la culori calde precum **pink champagne** sau **dried herb** pentru cele care preferă să joace la sigur. (www.intrefete.ro); **Silver peony** (rozé-bujor), rozul deschis al bujorilor, spre **nude**, cu mici inserții de gri, este cea mai eterică nuanță **nude** a sezonului. (www.divahair.ro);

(iii) Termeni care circulă mai intens în 3-4 domenii:

RO U: *ro u-amarant* „ro u-violet, de culoarea colorantului cu același nume” (fr. *rouge amarante*, engl. *amaranth red*, it. *rosso amarante*; sp. *rojo amaranto*; germ. *Amaranth Farbe*) (Md, Dp, Psih.); VAR. *amaranth* / *amarante* (Md, Cosm, Dp); *ro u-carmin* „ro u puternic, de culoarea colorantului natural cu același nume” (fr. *rouge carmin*, it. *rosso carminio*, sp. *rojo carmin*, engl. *carmine red*, germ. *Karminrot*)(Di, Dp, Md); *ro u-căpșun* „ro u mediu, de culoarea fructului cu același nume” (fr. *rouge fraise*, it. *rosso fragola*, sp. *rojo fresa*, engl. *strawberry red*, germ. *Erdbeerrot*) (Cosm, Md, Dp); *ro u-coral* „ro u cu nuanță portocalie, de culoarea coralului roșu” (fr. *rouge corail*; it. *rosso corallo*, sp. *rojo coral*, engl. *coral red*, germ. *Korallenrot*)(Dp, Di, Md); VAR. *coral* „ro u cu nuanță portocalie, de culoarea coralului roșu” (Md); VAR. *ro u-corai* „ro u cu nuanță portocalie, de culoarea coralului roșu” (fr. *rouge corail*)(Md, Cosm); VAR. *corai* „ro u cu nuanță portocalie, de culoarea coralului roșu” (DN)(< fr. *couleur corail*)(Cosm, Md); *ro u-foc* „ro u intens, de culoarea focului” (fr. *rouge feu*, it. *rosso fuoco*, germ. *Feuerrot*; cf. sp. *rojo vivo*)(Cosm, Auto, Dp); *ro u-grenadin / grenadine* „ro u deschis, spre roz, de culoarea rodiei / siropului de rodie (implică ideea de transparență)” (engl. *grenadine red*; fr. *rouge grenadine*; it. *rosso*

melograno; sp. *rojo granada*; germ. *Granatapfelrot Farbe*) (Cosm, Dp, Art); VAR. (**culoare**) **grenadine** „ro u deschis, spre roz, de culoarea rodiei / siropului de rodie (implic ideea de transparen)” (Cosm, Dp, Tehn); SIN. **rodie** „ro u deschis, spre roz, de culoarea rodiei / siropului de rodie (implic ideea de transparen)” (Md - rar); **ro u-rubin** „ro u intens, de culoarea rubinului” (it. *rosso rubino*, fr. *rouge rubis*, sp. *rojo rubí*, engl. *ruby red*, germ. *Rubinrot*)(Dp, Cosm, Auto, Md); VAR. **ro u-rubiniu** „ro u intens, de culoarea rubinului” (Cosm, Md); **ro u-passion** „ro u foarte intens” (engl. *passion red*, fr. *rouge passion*, it. *rosso passione*, sp. *rojo pasión*)(Auto, Cosm, Dp); VAR. **ro u-pasional** „ro u foarte intens” (Dp, Cosm, Md); **ro u-purpur** „ro u închis, cu tent violet ; de culoarea purperei” (fr. *rouge pourpre*, it. *rosso porpora*, sp. *rojo purpura*, engl. *purple red*, germ. *Purpurrot*)(Di, Dp, Cosm); VAR. **ro u-purpuriu** (Cosm, Md, Dp); **ro u-zmeur** „ro u închis, de culoarea fructului cu acela i nume” (engl. *raspberry red*; fr. *rouge framboise*; it. *rosso lampone*; sp. *rojo frambuesa*; germ. *Himbeerrot*)(Di, Dp, Cosm, Md); VAR. (**culoare**) **zmeur / de culoarea zmeurei** „ro u închis, de culoarea fructului cu acela i nume” (Cosm, Md); **ro u-antic** „culoare ro ie-vi inie, tears ” (engl. *antique red*; fr. *rouge antique*; it. *rosso antico*; sp. *rojo antiguo*) (Mb, Di, D ext); **ro u-bordo / bordeaux** „culoare ro u închis spre vi iniu; culoarea vinului de Bordeaux” (engl. *bordeaux red*; fr. *rouge bordeaux*; it. *rosso bordeaux*; sp. *rojo bordó*; germ. *Bordeauxrot*) (Dp, Di, Mb, Cosm; Md); SIN. APROX. **vi in putred** „ro u închis spre bordo” (comp. engl. *black cherry colour*, fr. *couleur cerise noire*; sp. *color negro cereza*; it. *colore amarena*; germ. *Dunkle Kirsche Farbe*) (Md, Cosm, Di, Dp); **ro u-burgund / burgunde / (de) Burgundia / Burgundy** „nuan de ro u-purpuriu închis, asem n toare vinului din Burgundia” (engl. *Burgundy colour*; fr. *couleur Bourgogne*; it. *colore rosso Burgundy*; sp. *color Burgundy*, germ. *Farbe Burgund*) (Mb, Di, Cosm, Dp, Md); **ro u-c r miziu** „nuan de ro u-marò deschis, de culoarea c r mizii” (Cosm, Text, Dp); **ro u-grena** „ro u închis, saturat” (< fr. *grenat*) (Dp, Auto, Cosm); VAR. **ro u-granat** „ro u închis, cu o vag tent roz; grenat” (engl. *granat red*)(Dp, Auto, Cosm); **ro u-indian** „nuan de ro u-brun ters, asem n toare coloritului din penajul indienilor americani” (engl. *Indian red*; fr. *rouge indien*; it. *rosso indiano*; sp. *rojo indio*; germ. *Indian red*) (Tehn, Cosm, Dp, Md); **ro u-mat** „culoare ro ie, opac , f r str lucire” (Md, Cosm, Auto, Dp); **ro u-oranj / orange** „de culoarea portocalei ro ii” (engl. *red orange*; fr. *orangé rouge*; it. *arancio rossastro*, sp. *rojo anaranjado*; germ. *Rotorange*)(Cosm, Dp, Mb); SIN. (**ro u**) **vermillion / vermillion** „nuan de ro u-oranj viu” (engl. *vermillion / vermillion*; fr. *vermillon*; it. *rosso vermiglio*; sp. *rojo bermellón*; germ. *Vermillion / Vermillion Rot*)(Auto, Dp, Md); **ro u-pur** „nuan de ro u aprins” (engl. *pure red*; fr. *rouge pur*; it. *rosso puro*; sp. *rojo puro*; germ. *Reines rot*)(Auto, Cosm, Md); **ro u-violet** „ro u cu tent violacee” (< fr. *violet*, de la *violette* „violet ”) (Md, Cosm, Dp); SIN. **magenta** „ro u-violaceu intens” (engl., fr., it., sp., germ. *magenta*)(Dp, Md, Cosm); **ro u-vulcanic** „ro u aprins, intens” (Cosm, Di, Dp);

ROZ: **roz-Barbie** „roz intens spre ciclam, culoarea vestimenta iei p pu ii cu acela i nume” (Md, Cosm, Dp, Mb); **roz-bombon / bonbon** „nuan de roz intens, de culoarea bomboanelor” (< fr. *rose-bombon*; comp. cu sp. *rosa bombón*; engl. *candy pink*; it. *rosa confetto*; germ. *Bonbon rosa Farbe*) (Md, Cosm, Dp, Auto); SIN. **fuchsia** „nuan vie între roz-bombon i ro u-purpuriu” (engl., fr., germ. *fuchsia*, it., sp. *fucsia*) (Mp, Di, Dp); **roz-bubble-gum** „nuan de roz intens, de culoarea gumei de mestecat; roz bombon” (engl. *bubblegum pink*) (Cosm, Md, Dp); **roz-bujor** „nuan de roz-albicios, de culoarea florii cu acela i nume” (engl. *silver peony colour*) (Md, Cosm, Dp, Div.); **roz-c p un** „nuan de roz-frez, mai deschis decât ro u-c p un ” (engl. *strawberry pink*) (Cosm, Md, Dp, Div.); (**culoare**) **roz-drajeu** „nuan de roz deschis, culoarea roz a drajeurilor” (fr. *rose dragée*) (Cosm, Md, Dp); **roz-piersic** „roz deschis cu tent g lbuie” (engl. *peach pink*; fr. *rose pêche*;

it. *color rosa pesca*; sp. *color rosa melocotón*; germ. *Pfirsich Rosa / Rosé Farbe*) (Md, Cosm); VAR. (**culoare**) **piersic** „roz deschis cu tentă lăbuie” (Cosm, Md, Dp); **roz-somon** „nuan de roz portocaliu; de culoarea pe telui cu același nume” (engl. *salmon pink*, fr. *rose saumon*; it. *rosa salmone*; sp. *rosa / color salmón*; germ. *Lachsrosa Farbe*) (Md, Dp, Di); VAR. (**culoare**) **somon** „nuan de roz-portocaliu; de culoarea pe telui cu același nume” (Md, Dp); **roz-trandafir** „nuan de roz pal, de culoarea trandafirului” (engl. *rose pink color*) (Cosm, Dp, Md); **roz-zmeur** „roz închis, de culoarea fructului cu același nume” (engl. *raspberry pink*; fr. *rose framboise*; it. *rosa lampone*; sp. *rosa frambuesa*; germ. *Himbeere Farbe*) (Md, Cosm, Dp); **roz-antic** „nuan de roz pal cu discret nuan mov” (engl. *antique pink*, it. *rosa antico*, fr. *vieux rose*, sp. *rojo viejo*, germ. *Altrosa*) (Md, Mb, Dp); SIN. **roz-vintage** „nuan de roz pal cu discret nuan mov” (engl. *vintage pink*) (Dp, Cosm, Md); **roz-ciclam** „nuna de roz-mov, de culoarea ciclamei” (< fr. *rose cyclamen*) (Md, Cosm, Dp); VAR. **ciclam / cyclamen** „nuna de roz-mov, de culoarea ciclamei” (Md, Cosm, Dp); **roz-frez** „de culoarea fragilor” (< fr. *fraise* „frag”) (Md, Di, Dp); VAR. **frez** „de culoarea fragilor” (Md, Dp); **roz-perlat** „roz pal cu aspect sidefat” (it. *rosa perlato*, sp. *rosa perlado*, engl. *pearl pink*, fr. *rose nacré*, germ. *Perlrosa*) (Md, Dp, Di); SIN. **roz-sidefat** „roz cu luciu asemănător tor sidefului” (Dp, Md, Cosm)

.a.

Iată câteva exemple care probează tendința unora dintre termenii cromatici înregistrați de noi de a intra în vocabularul curent al unor vorbitori, cel puțin al celor familiarizați cu internetul¹:

Dacă te decizi pentru un ro cat-c p un sau ro u-ceap ro ie sau aram ...depinde de tine și de vopsea. (<http://desprecopii.ro>); *E greu să spun că folosesc roz c p un , în general asortez nuană a rujului la restul machiajului, la îmbracă minte.* (<http://lumea-cosmeticeilor.blogspot.com>); *Culorile mele preferate sunt: ro u coral, verde jad și turcoaz.* (www.tpu.ro); *Realizează și tu un machiaj de tip smokey-eyes într-o variantă soft și folosește pentru buze un ruj ro u rubin.* (www.mayra.ro); *Pentru tenul mătănos, alege zmeur , prun sau mahon.* (<http://erika93-irina.blogspot.com>); *Dacă ai pielea albă , cu un ton ușor rece, încearcă rujurile gen ro u vin sau ro u bordeaux.* (www.frumusete.ele.ro); *Azi mi-am schimbat culoarea părului din negru în ro u burgund* (<http://poisoned-by-music.blogspot.com/2010>); *Ce culoare e rujul tău? Acum e o nuanță între fuchsia și magenta, de la Peggy Sage. A fost mai ieftin decât imi imaginam eu... și mi-a prinde! nu-l port zilnic.. dar e de efect. și e neon.* (www.e-joy.ro/forum); *„Pi ipoancele noastre, înnebunite după culoarea "Barbie"!”*

¹ Potrivit unor date oficiale (<http://www.internetworldstats.com/eu/ro.htm>), în 2010 numărul celor care utilizau în mod curent internetul în România reprezenta 35,5 % din populație. În 2011, numărul conexiunilor la internet a crescut cu 9 % față de sfârșitul anului 2010, înregistrându-se o dinamică mai accentuată în mediul rural (+14 %) față de mediul urban (+ 2 %), ceea ce atestă nu numai creșterea în sine a gradului de utilizare a rețelei, ci și o vizibilă extindere în spațiu. (<http://www.ziare.com/internet-si-tehnologie/internet-provideri/veniturile-din-serviciile-de-acces-la-internet-au-ajuns-la-doua-miliarde-de-lei-1167814>). Pe de altă parte, din datele oferite de [Facebook](http://www.facebook.com) din România a ajuns, în luna iunie 2012, la aproape 4,72 milioane, iar dintre acestea 38 % provin din București (29,1 %), Cluj-Napoca și Iași. (<http://www.ziare.com/facebook/utilizatori/unul-din-patru-romani-intra-pe-facebook-1172199>). Credem că aceste câteva date statistice pot da o imagine mai clară și aproximativă despre ponderea populației active pe internet, implicate în difuziunea informațiilor, implicit, în interacțiunea lingvistică.

(<http://ro.omg.yahoo.com>); *Vând rochie somon din saten (sic!) i voal.* (www.craiovaforum.ro);

În inventarul nostru figurează, din varii motive, și termeni cromatici înregistrați de dicționare sau de studiile de lexicologie încă de acum patru sau cinci decenii. Un prim motiv îl constituie nevoia de a pune în evidență relația de sinonimie în care intră termenii nou creați prin calchieri cu termenii mai vechi din limbă, în contextul rafinării extreme a percepției cromatice și al estetizării culorii în societatea contemporană. Astfel, *ro u-coral* corespunde numai vechiului *corai*, împrumutat din franceză, așa cum am arătat deja, dar nu și lui *roz-coral* sau chiar *portocaliu-coral*, termeni care captează varietatea cromatică a referențelor respective (i.e. diverse specii de coral). *Ro u-brick* (calc după engl. *brick-red*) apare în paralel cu *ro u-c r miziu* în locuiește, de fapt, neologismul mai vechi de origine franceză *bric* (fr. *brique*), mai puțin cunoscut masei de vorbitori. Într-o relație similară se găsesc *ro u-granat* și *ro u-grena* (care sunt și dublete etimologice), *ro u-flamboaiant* și *ro u-aprins*, *roz-perlat* și *roz-sidefat*, *baby pink* - *roz-bebe*, precum și majoritatea compuselor noi față de adjectivul derivat, preexistent în limbă: *ro u-rubin* și *ro u-rubiniu*, *ro u-purpur* și *ro u-purpuriu*, *ro u-sangvin* și *ro u-sângeriu*, etc. Oscilația vorbitorilor români între engleză și franceză ca limbi-sursă ale împrumuturilor este vizibilă uneori în pronunțarea / scrierea unui și aceluiași neologism, de ex. *ro u-amaranth* / *amarante* / *amarant*, *ro u-Burgundy* / *burgunde* / *burgund*, *ro u-orange* / *oranj*, *ro u passion* / *pasional*, ș.a. În alte cazuri, vorbitorii oscilează între o formă neologică și una adaptată la specificul fonetic sau morfologic al limbii române: *ro u-grenadine* / *grenadin*, *ro u-tango* / *tangou*, *ro u-bordeaux* / *bordo*, *roz-cyclamen* / *ciclăm*. Raporturi de sinonimie în accepție foarte largă apar și între termenii cromatici noi, deseori numai dintr-o tentativă pur stilistică și mai puțin din nevoia de a capta particularitățile referențelor: *ro u-foc* / *ro u-flacăr*, *ro u-neon* / *ro u-fluorescent*, *roz-electric* / *roz-neon*, *roz-antic* / *roz-vintage*, tendință mult mai vizibilă în cazul denumirilor metaforice ale culorilor care devin parte a brandului comercial al unor obiecte: *ro u-tropical* / *ro u-vulcanic* / *ro u-passion* / *ro u-tango* (toate patru trimit la nuanșe de roșu intens, conotând indirect ideea de culoare caldă sau chiar incandescentă prin intermediul adjectivului sau al substantivului juxtapus).

Dorim să atragem atenția și asupra unui alt aspect ce decurge din diversificarea enormă a percepției cromatice în era modernă. Uneori lexicalizarea acestei percepții are un anumit grad de subiectivitate (indecizie cromatică a vorbitorilor între RO U și ROZ), care generează redundanță în inventar, alteleori, dimpotrivă, este extrem de detaliat în încercarea de a diviza continuumul cromatic. Astfel, *ro u-frez*, *roz-frez* și *roz-c p un* corespund aceleiași nuanșe de roșu deschis (distinct de *ro u-c p un*, care este mai viu), *ro u-zmeur* și *roz-zmeur* sunt aproximativ identice, ceea ce nu se poate afirma însă despre *ro u-grenadine* (culoarea rodiei) și *roz grenadine*, care se diferențiază prin gradul de saturație a culorii. Cazuri similare de realizare a unor atenții distincte cromatice sunt: *ro u-coral* și *roz-coral* (chiar și *portocaliu-coral*), *ro u-mu cat* și *roz-mu cat*, *roz-piersic* și *galben-piersic*, *roz-ampanie* și *galben-ampanie*, *ro u-somon* și *roz-somon*, *roz-trandafir* și *trandafiriu* („culoarea trandafirului roșu”; **ro u-trandafir* nu apare lexicalizat). Timpul va demonstra câte astfel de distincții vor fi operante în viitor în lexicul cromatic românesc, dar se poate deja anticipa o îmbogățire substanțială a inventarului sub puternica presiune a modelelor străine.

3.2. Structura termenilor aparținând la subdomeniile RO U și ROZ

Așa cum s-a putut observa din prezentarea de sub 3.1., majoritatea termenilor cromatici inventariați de noi sunt compuse calchiate după modele străine. La acestea se adaugă câteva împrumuturi (de lux) neadaptate din engleză (prezentate deja) și un număr de substantive

adjectivizate (prin elips). Tratăm, în continuare, fiecare categorie în parte, în ordinea importanței / ponderii acesteia în inventar:

(i) Numeroși termeni sunt **compuși prin paratax** dintr-un **adjectiv-cromatic** și un **substantiv**, și anume 45 din totalul de 110 inventariate (40,9%), dintre care 26 (24,5%) au ca primul element pe RO U, iar 19 (17,2%) pe ROZ. Marea majoritate sunt calcuri de structură după un compus existent în nomenclatorul cromatic internațional sau după un compus consacrat de uz în multe limbi de circulație. Excepție face *ro u-scarlatin* (cu puține atestări în română), în cazul căruia presupunem că a intervenit o confuzie în traducere între engl. *scarlet red* „ro u-stacojiu” și *scarlet fever*, denumire metaforică a *scarlatinei* „febră stacojie”. Câțiva termeni compuși cu această structură fuseseră calchiate în română mai demult după modele franceze (*ro u-amarant*, *ro u-cardinal*, *ro u-carmin*, *ro u-cinabru*, *ro u-Tiian*, *roz-bebe*, *roz-bombon*), dar îi-am inclus în inventarul nostru tocmai pentru a urmări productivitatea neașteptată a acestui tipar.

Din punct de vedere onomasiologic, cel de-al doilea termen din structura compusului este selectat din sfere diverse, având rolul unui specificator cromatic (nuanțator) cu valoare metaforică, așa cum am precizat și în articolul nostru anterior (Chelaru-Muraru 2011)¹. Ilustrăm în continuare sferele onomasiologice din care sunt alese aceste specificatoare cromatice:

RO U: fructe (6): *ro u-cp un*, *ro u-cirea*, *ro u-grenadin*, *ro u-pepene*, *ro u-prun*, *ro u-zmeur*; **pietre (semi)preioase (4):** *ro u-amarant*, *ro u-coral*, *ro u-granat*, *ro u-rubin*; **foc, luminozitate (3):** *ro u-flacără*, *ro u-foc*, *ro u-neon*; **coloranți (3):** *ro u-carmin*, *ro u-cinabru*, *ro u-purpur*; **flori (2):** *ro u-mac*, *ro u-mușcată*; **denumiri metaforice (2):** *ro u-passion*, *ro u-tango*; **referințele la țări (2):** *ro u-cardinal*, *ro u-Tiian*; **corp uman (1):** *ro u-scarlatin*; **animale (1):** *ro u-somon*; **legume (1):** *ro u-tomat / tomate*; **materiale de construcție (1):** *ro u-brick*

ROZ: flori (5): *roz-azalee*, *roz-bujor*, *roz-caprifoi*, *roz-mușcată*, *roz-trandafir*; **fructe (4):** *roz-cp un*, *roz-grenadină*, *roz-piersic*, *roz-zmeur*; **obiecte (4):** *roz-Barbie*, *roz-bebe*, *roz-bubble-gum*, *roz-drajeu*; **alimente (3):** *roz-bombon / bonbon*, *roz-ceai*, *roz-ampanie*; **animale (1):** *roz-somon*; **pietre (semi)preioase (1):** *roz-coral*; **foc, luminozitate (1):** *roz-neon*

Cea mai mare parte a zonelor referențiale la care trimit termenii specificatori ai nucleului cromatic RO U în lumea vegetală (fructe, flori) sau minerală, dar și de ideea de ardere (foc, flacără), definitorie pentru o culoare extrem de caldă. Culoarea ROZ, mai delicată (dar și absentă din spectrul solar), se regăsește în referințele din sfera naturii vii (flori, fructe), dar în bună măsură și în obiecte create, artificiale (haine pentru nou-născuți sau păpuși, drajeuri, gumă de mestect, alimente ș.a.).

Așa cum observăm și în articolul nostru anterior (Chelaru-Muraru, 2011), frecvența mare în româna actuală a noilor compuse formate din *adjectiv cromatic + substantiv*, existente de mai mult timp în limbi ca engleza și franceza de exemplu², arată o tendință clară de redenumire în limba română a nuanțelor cromatice sub presiunea unui model străin care intră în concurență cu sistemul foarte bine articulat formal al derivării numelor de culori cu sufixul *-iu*.³ Creșterea astfel ponderea desemnării indirecte a numelor de culori prin intermediul

¹ Fulvia Ciobanu (1979: 8) se numără printre primii lingviști care au comentat structuri de tipul *ro u-steag / drapel* sau *roz-bombon*, considerând că „sunt formate dintr-un adjectiv cromatic și un substantiv în apozitie (întreaga construcție exprimând o comparație implicită).”

² Christian Molinier (2006: 272) înregistrează 240 de asemenea structuri pentru limba franceză.

³ Bidu-Vrănceanu (1976b) și (2008: 148-149) înregistrează 125 de termeni cromatici derivați de la bazele substantivale, lista fiind considerată deschisă.

substantivului specificator al culorii, precum și caracterul motivat și expresiv al respectivelor formațiuni lexicale. Cele mai multe compuse de acest gen nu au un corespondent în inventarul de adjective cromatice românești formate prin derivare, altele dublez pur și simplu cuvinte existente (*ro u-brick* // *c r miziu*; *ro u-granat* // aprox. *vi iniu*; *ro u-rubin* // *rubiniu* // înv. *rubinos*; *ro u-purpur* // *purpuriu*; *ro u-sangvin*¹ // *sângeriu*; *ro u-somon* // aprox. *stacojiu* „culoarea racului fiert”, de la *stacoj* „homar, rac”); *ro u-zmeur*, *roz-zmeur* // *zmeuriu*) sau elimină altele învechite sau populare (*ro u-carmin* // pop. *cârmâziu*; *ro u-c p un* // înv. *c p uniu*; *ro u-cirea* // înv. *cire iu*; *ro u-purpur* // înv. *porfiriu*; *ro u-tomat* // pop. *p tl giu*) ori franțuzisme livrești (*bric*, *ecarlat* // pop. *scarlat* „ro u-vi iniu”, *betterave* „ro u închis, de culoarea sfecei”).

(ii) O categorie bine reprezentată cuprinde *compusele prin paratax* formate din două adjective, în general după modele străine (în total 41 de termeni, dintre care 24 pentru RO și 17 pentru ROZ). Juxtapunerea a două adjective cromatice servește la denumirea „culorilor intermediare” (Christian Molinier, 2006:273), foarte apreciate în lumea contemporană. Pentru RO și U am înregistrat următoarele compuse alcătuite din două adjective cromatice: *ro u-bordo*² / *bordeaux*; *ro u-burgund* / *burgunde* / (**de**) *Burgundia* / *Burgundy*; *ro u-c r miziu*; *ro u-corai*; *ro u-grena*; *ro u-magenta*; *ro u-marò*; *ro u-oranj* / *orange*; *ro u-purpuriu*; *ro u-rubiniu*; *ro u-vermilion* / *vermillion*; *ro u-violet*, iar pentru ROZ: *roz-banan*; *roz-ciclam*; *roz-corai*; *roz-frez*; *roz-fuchsia*; *roz-lila*; *roz-portocaliu*; *roz-pl mîniu* (compus pentru care nu am găsit un model străin).

Mai expresive sunt combinațiile dintre adjectivul cromatic de bază (mai ales ROZ, culoare aflată, în principiu, într-o poziție slabă în sistem) și alte adjective, care pot furniza informații geografice, culturale, legate de luminozitate³ sau conotații metaforice necesare pentru interpretarea culorii: *ro u-antic*; *ro u-aprins*; *ro u-englez*; *ro u-flamboaiant*; *ro u-fluorescent*; *ro u-indian*; *ro u-luminos*; *ro u-mat*; *ro u-pasional*; *ro u-pur*; *ro u-tropical*; *ro u-vulcanic*; *roz-corai*; *roz-antic*; *roz-vintage*; *roz-electric*; *roz-fondant*; *roz-perlat*; *roz-sidefat*; *roz-pr fuit*; *roz-pudrat*.

Adjectivele compuse în special de la baza cromatică ROZ considerată, în mod tradițional, periferică în română (ca MARO și GRI), dovedesc că, odată cu trecerea vremii, aceasta a devenit importantă în conștiința vorbitorilor și, ca urmare productivă, fiind atrasă în denumirea unui număr relativ mare de nuanțe și culori de graniță.

(iii) O parte dintre termenii cromatici nou apăruiți în română sunt la origine substantive care s-au adjectivizat prin elipsă și care sporesc, astfel, ponderea desemnării indirecte a culorilor. Fenomenul acesta începuse inițial sub influența limbii franceze și cuprindea nume de culori ca: *banan*, *bordo*, *ciclam*, *corai*, *coniac*, *fistic*, *frez*, *havan*, *mu tar*, *oliv*, *unt*; ș.a. Așa cum arată și în articolul nostru precedent (Chelaru-Muraru 2011), inventarul inițial, nu foarte bogat, poate fi completat cu noi termeni, precum: *cacao*, *cappucino*, *caramel*, *ciocolat*, *mahon*, *mocca*, *scor și oar*, *wenge*.

Din câmpurile cromatice studiate în prezentul articol, am selectat următoarele substantive care funcționează mai mult sau mai puțin frecvent și ca adjective:

¹ Compusul **ro u-sânge* nu a fost înregistrat.

² În cazul lui *bordo* și *burgund*, denumirea geografică (Bordeaux, Burgundia) s-a transformat prin antonomazie în adjectiv.

³ Eugen Coseriu arată că limbile romanice nu mai marchează opoziția de luminozitate dintre culori, existentă în latină (apud Bidu-Vrănceanu 2008:159). Prin urmare, nemaifiind intrinsece termenilor, aceste informații se lexicalizează prin elemente auxiliare.

amaranth / amarante (Md, Cosm, Dp): Fust Daria *amaranth* (www.chicmama.ro); Rochii Patagonia - *Amaranth* (www.hainefashion.net); Ruj de buze hidratant *Amaranth* (www.cosmetics-shop.ro); Tapi eria piele perforat "Claudia" *Amarante* (ro u - Z4FH) (www.sdprestige.ro);

coral (Md): bluz cu mânec lung *coral cu carouri / cu dungi* (www.bonprix.ro); **grenadine** (Cosm, Dp, Tehn): Fard de obraz Seventeen - 07 *Grenadine* (<http://clubafaceri.ro>); Costum baie, *culoare grenadine* (www.cauti.ro); Lenjerie de pat. Marca: Cosabella; *Culoare: Grenadine.* (www.reducerilenjerie.net); Zgard câine *grenadine* (<http://vet-shop.ro>); Culori Vinilice Flashe -> 376 - *Grenadine - Fluorescent* (www.colorit.ro);

piersic (Cosm, Md, Dp): Machiajul ochilor: permite farduri în nuan e roz, *piersic* , auriu sau maro (www.kudika.ro); Top i fust din m tase, *culoarea 'piersic' ...* Haute Couture Dior 2009 (www.kudika.ro); Bluze elegante *culoarea piersic* , m tase (fashiondres.allshops.ro); fir tricostat bumbac *culoare piersic* (www.e-mercerie.ro); **rodie** (Md - rar): Pantofi Guban, *rodie*, piele natural (www.store.lajolie.ro); Ro u cirea , ro u sângeriu, ro u coral, mac, *rodie* (<http://doinaberchina.blog.com/2011/03/25/curcubeu/>);

somon (Md, Dp): Colec ia Heritage (...) a îmbog it în acest sezon griul (...) printr-o gam diversificat de dungi (...) în nuan e de lila, maron, *somon*, camel. (www.zenonni.ro); Na a în rochie *somon*. (madalina-atelier.blogspot.com/2009/07/); Dianna Agron a purtat o bluz din satin *somon* (www.mayra.ro); Vând rochie *somon* din saten i voal. (www.craiovaforum.ro); po et nou de var *culoare somon* (www.okazii.ro); Rochie de mireas deosebit , *culoare somon* (www.tocmai.ro); Invita ia are pe exterior prev zut o eticheta cu un fluture de *culoare somon* (blog.carousselcards.ro);

zmeur (Cosm, Md): Nuan ele pentru 2008 sunt: ro u cireas , ro u corai, ro u prun , *zmeur* sau închis. Iat cum se aplic lacul ro u pe unghii...(www.saloane.ro); Pentru tenul m sliniu, alege *zmeur* , prun sau mahon. (<http://erika93-irina.blogspot.com>); Rochie de *culoare zmeur* (www.mammawebshop.com); Rochie Max Mara, *culoare zmeur* (www.okazii.ro); rochi fantastic marca Marilyn Anselm for Hobbs de *culoarea zmeurei coapte.* (<http://fashionaddictclub.wordpress.com>);

4. Concluzii

Ne-am propus în acest articol s continu m incursiunea în lumea culorilor, a a cum se prezint ea în româna actual i s confrunt m bogatul material lexical pe care l-am înregistrat cu descrierile anterioare ale sistemului. Cercetarea subdomeniilor RO U i ROZ demonstreaz , ca i cercetarea anterioar a culorilor GRI i MARO, c schimb rile sunt consistente i rapide sub influen a modelelor interna ionale, mai ales a limbii engleze. Cre terea num rului de compuse prin calchiere în raport cu derivatele adjectivale cu sufixul -*iu*, cre terea substan ial a num rului de adjective cu comportament invariabil, ca i a ponderii desemn rii indirecte a culorilor (nume de obiecte folosite ca specificatori sau indicatori ai culorilor) sunt tr s turi pe care le-am constat i în articolul nostru anterior. Acestea sunt vizibile fie c e antionul analizat apar ine unei culori de baz , importante, precum RO U, fie uneia derivate i a a-zis marginale, cum este ROZ. Lexicalizarea unei bogate game de nuan e i culori intermediare din sfera lui ROZ arat c , în lumea contemporan , toate culorile joac un rol important în comunicare.

BIBLIOGRAFIE

- Bidu-Vr nceanu, Angela, 1976a, *Systématique des noms de couleurs. Recherche de méthode en sémantique structurale*, Bucure ti, Editura Academiei, 1976.
- Bidu-Vr nceanu, Angela, 1976b, *Analiza structural a vocabularului limbii române contemporane. Numele de culori*. Editura Universit ii din Bucure ti
- Bidu-Vr nceanu, Angela, 1992a, „Numele de culori – Semantic , lingvistic , semiotic (I)”, *Studii i cercet ri lingvistice*, nr. 3, an XLIII, p. 279-290.
- Bidu-Vr nceanu, Angela, 1992b, „Numele de culori – Semantic , lingvistic , semiotic (II)”, *Studii i cercet ri lingvistice*, nr. 6, p. 576-594.
- Bidu-Vr nceanu, Angela, 2008, cap. „Termenii cromatici sau numele de culori”, în vol. *Câmpuri lexicale din limba român . Probleme teoretice i aplica ii practice*, Editura Universit ii din Bucure ti, p. 145-169.
- Bidu-Vr nceanu, Angela (coord.), 2000, *Lexic comun, lexic specializat*, Editura Universit ii din Bucure ti.
- Berlin, Brent & Kay, Paul, 1969, *Basic Color Terms: Their Universality and Evolution*. Berkeley: University of California Press.
- Br escu, Raluca, 2012, *Adjectivul în român . Sintax i semantic* , Bucure ti, Editura Universit ii din Bucure ti.
- Canarache, Ana, 1961 „Câteva nume de culori i nuan e în limba român ”, *Limba român* , nr. 1, an X, p.16-20.
- Chelaru-Mur ru , Oana, 2011, „Despre culori i nuan e în epoca globaliz rii. Noi termeni cromatici în româna actual (Studiu de caz: gri i maro)”, în Zafiu Rodica, Camelia U urelu, Helga Bogdan Oprea (eds.), p.183-196.
- Ciobanu, Fulvia, 1979, „Observa ii asupra unor termeni cromatici române ti”, *Limba român* , nr. 1, an XXVIII, p. 3-12.
- Dediu, Cristina, 2009, „Adjectivul invariabil în limba român actual ”, în vol. Gabriela Pan Dindelegan (coord.), p. 62-64 (3.2. Adjective nume de culori).
- Dediu, Cristina, Raluca Dinc , Adina Dragomirescu, C t lina Dragu, Ionu Gean , 2005, „Adjectivul invariabil neologic în limba român actual ”, în *Studii i cercet ri lingvistice*, nr. 1-2, an LVI, ianuarie-decembrie, p. 79-90.
- Dimitrescu, Florica, 2002, „Despre culori i nu numai. Din cromatica actual ”, în vol. *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale*, Editura Universit ii din Bucure ti, p. 147-184.
- Dimitrescu, Florica, 2011, „Note asupra unor denumiri din cromatica actual ”, în vol. Isabela Nedelcu, Alexandru Nicolae, Alice Toma, Rodica Zafiu (ed.), p. 155-164.
- Dubois, Danièle, Colette Grinevald, 1999, „Pratiques de la couleur et dénominations”, *Faits de langues*, no. 14, octobre, p. 11-25.
- Gheorghiu, Domnica, 1968, „În leg tur cu terminologia culorilor din limba român ”, *Limba român* , nr. 1, pp. 39-49.
- Giuglea, George, Béla, Kelemen, 1966, „Termenii privitori la culori în latin , cu referin la limbile romanice”, *Cercet ri lingvistice*, nr. 2, an XI, p. 215-220.
- Grossmann, Maria, 1988, *Colori e lessico: studi sulla struttura semantica degli aggettivi di colore in catalano, castigliano, italiano, romeno, latino e ungherese*, Tubingen, Narr.
- Hardin C.L., Luisa Maffi (eds.), 1997, *Color Categories in Thought and Language*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Kay, Paul., Brent Berlin, Luisa Maffi, W. Merrifield, 1997, „Color naming across languages”, în C. L. Hardin e L. Maffi. (eds.), p. 21-56.
- Marian, S. Fl., 1882, *Cromatica poporului român*, Bucure ti, Tipografia Academiei Române.
- Mazzoni, Bruno, Maria, Grossmann, 1972, „Analiza semantic a termenilor de culoare în italiana standard”, *Studii i cercet ri lingvistice*, nr. 3, an XXIII, p. 271-286.

- Molinier, Christian, 2006, „Les termes de couleur en français. Essai de classification sémantico-syntaxique”, *Cahiers de Grammaire*, 30, Spécial Anniversaire, p. 259-275.
- Mollard-Desfour, Annie, 2008, „Les mots de couleur: des passages entre langues et cultures”, *Synergies Italie*, nr. 4, p. 23-32.
- Moroianu, Cristian, 2010, „Considerații etimologice la numele de culori. Alb și negru”, în vol. *Lexic comun / Lexic specializat. In honorem Angela Bidu-Vrânceanu*, Analele Universității „Dunrea de Jos” din Galați, Fascicula XXIV, an 3, nr. 1 (3), Editura Europlus, Galați, p. 202–211.
- Moroianu, Cristian, 2011, „Originea și evoluția numelor de culori. Dublete etimologice cromatice”, în vol. Isabela Nedelcu, Alexandru Nicolae, Alice Toma, Rodica Zafiu (ed.), p. 223-232.
- Nedelcu, Isabela, Alexandru Nicolae, Alice Toma, Rodica Zafiu (eds.), 2011, *Studii de lingvistică. Omagiu doamnei profesoare Angela Bidu-Vrânceanu*, Editura Universității din București.
- Pan Dindelegan, Gabriela (coord.), 2009, *Dinamica limbii române actuale. Aspecte gramaticale și discursive*, București, Editura Academiei Române.
- Saunders, Barbara, 2000, „Revisiting Basic Color Terms”, *Journal of the Royal Anthropological Institute* 6, p. 81-99.
- Vrânceanu, Alexandra, 2000, „Arte plastice”, în vol. Angela Bidu-Vrânceanu (coord.), p. 165-177.
- Zafiu Rodica, Camelia Uurelu, Helga Bogdan Oprea (eds.), 2011, *Limba română: ipostaze ale variației lingvistice. Actele celui de-al 10-lea Colocviu al Catedrei de limba română*, vol. I, București, Editura Universității din București.

DIC IONARE

- *** *Dic ionarul limbii române* (Seria veche). Tomul I, partea I (A –B), București, Librăria Socec, 1913; Tomul I, partea a II-a (C), București, Tipografia ziarului “Universul”, 1940; Tomul I, partea a III-a, fasc. 1 (D –de), București, “Universul”, 1949; Tomul II, partea I (F – I), București, Imprimeria Națională, 1934; Tomul II, partea a II-a, fasc. 1, 2, 3 (J – Lojnică), 1937, 1940, 1948 (**DA**).
- *** *Dic ionarul limbii române*. Serie nouă. Redactori responsabili: acad. Iorgu Iordan, acad. Alexandru Graur și acad. Ion Coteanu. Din anul 2000, redactori responsabili: acad. Marius Sala și acad. Gheorghe Mihail. București, Editura Academiei, 1965-2009 (**DLR**).
- Bulai, Eugen, 1997, *Dic ionar de termeni cromatici*, București, Viitorul Românesc.
- Dimitrescu, Florica, 1997, *Dic ionar de cuvinte recente*, ediția a II-a, București, Editura Logos, (**DCR2**) (Prima ediție: București, Editura Albatros, 1982) (**DCR**).
- Marcu, Florin, *Marele dic ionar de neologisme*, București, Editura Saeculum, 2000 (**MDN**).

SURSE ELECTRONICE

- Kay, Paul, Luisa Maffi, *World Atlas for Language Structures Online*, Chapter 133: Number of Basic Colour Categories (<http://wals.info/feature/133>) (**WALS**)
- <http://pourpre.com/chroma/index.php>
- <http://www.coloriral.com/> sau <http://www.ralcolor.com/>
- <http://coloria.net/bonus/colornames.htm>
- http://ro.wikipedia.org/wiki/List%C4%83_de_culori
- http://fr.wikipedia.org/wiki/Liste_de_couleurs
- http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_colors
- http://it.wikipedia.org/wiki/Lista_dei_colori
- <http://www.constructiv.ro/content/scurta-istorie-culorii>

THE DYNAMICS OF COLOUR TERMINOLOGY IN PRESENT-DAY ROMANIAN.
STUDY CASE: RED AND PINK

(Abstract)

Our paper explores and classifies the Romanian recent colour terminology used in the fields of fashion, cosmetics, interior / product design (textiles, furniture, automobile industry etc.). Taking into account the vocabulary dynamics of the colour field in the globalization era, our research focuses on two colour terms RED (ro u) and PINK (roz). We have registered a number of 110 new words created on these lexical bases, most of which are lexical calques, indicating an obvious tendency of Romanian towards internationalization of the colour terminology field.